

HITTA HEM I VÄNERSBORG

Det här temat behandlar strategier för den fysiska miljön på byggnadsnivå.

Den byggda miljön innefattar många element som är viktiga för hållbar utveckling: material, energikonsumtion, resurshantering med mera. Den är också en förutsättning för icke-fysiska strukturer i människors vardag och påverkar var man bor, livsstil och social sammanhållning.

Den byggda miljön i Vänersborg är gles och många bor på stora resurskrävande

ytor. Det är det svårt att hitta små lägenheter och social segregation mellan olika områden är ett problem. I stadskärnan finns många historiskt värdefulla byggnader, men också många byggnader som står tomma.

Samtidigt har Vänersborg en stor potential för en mer hållbar utveckling med sina rika naturresurser och en småskalighet som gynnar närhet och samarbete mellan människor och verksamheter.

SWOT RELEVANT FÖR DEN BYGGDA MILJÖN

- Närhet till rik natur
- Geografiskt läge med goda förbindelser
- Korta mentala och fysiska avstånd
- Starkt socialt kapital inom musik, sport, kulturella aktiviteter och hälsa
- Geografisk och social segregation
- Brist på möjligheter för unga vuxna
- För liten variation av bostadstyper
- Ett obalanserat förhållande mellan stad och landsbygd
- Ett trött centrum och en gles resurskrävande bebyggelse
- Bilbaserade transporter och livsstilar
- Att utveckla och förtäta redan bebyggd miljö
- Självförsörjning av mat, energi och vatten
- Att utveckla samarbeten och kunskapsutbyten
- Att omfamna och dra nytta av ökande mångfald
- Eko-turism
- Utveckling mot konkurrens snarare än samarbete
- Klimatförändringar
- Centralisering av samhällsfunktioner
- Överkonsumtion och ohållbara livsstilar
- Demografiska förändringar
- Hämmande strukturer och lagstiftning
- Individualismen och fragmentation
- Vinstmaximering går före samhällsnytta

MÅL FÖR VÄNERSBORGS UTVECKLING

- Minimera det ekologiska fotavtrycket och eliminera avfall
- En inspiratör för hållbar utveckling
- En självförsörjande kommun
- Bevara och förstärka lokala kvaliteter
- Välutvecklade och hållbara transportsystem
- En engagerad kommun
- Rik och varierad kultur
- En levande stadskärna
- Att leva nära vattnet
- Förtätning och variation av boendeformer
- Ett bra klimat för det lokala näringslivet

STRATEGIER FÖR DEN BYGGDA MILJÖN

1_BYGG FLER OCH VARIERADE HYRESRÄTTER

2_SKAPASTRUKTURER FÖR ATT DELA

3_BYGG FÖR FÖRÄNDRING

4_SKAPA LIV I MELLANRUMMEN

5_BEVARA OCH ENERGIEFFEKTIVISERA BEFINTLIGA BYGGNADER

6_SKAPASAMMANHÅLLNANÄROMRÅDEN

7_TA HAND OM VATTEN LOKALT OCH SYNLIGT

8_ANVÄNDLOKALARESURSER I DEN BYGGDA MILJÖN

1_BYGG FLER OCH VARIERADE HYRESRÄTTER

Kommunen har idag brist på hyresrätter och vår strategi innebär att ge invånarna bättre valmöjlighet för boende i Vänersborg, speciellt för ungdomar, äldre och immigranter som idag är i behov av lägenheter men också för folk som vill flytta till kommunen. Olika typer av boenden och lägenhetsstorlekar inom olika områden bidrar också till en blandning av människor och skapar en god social mix i samhället.

Öka antalet små lägenheter

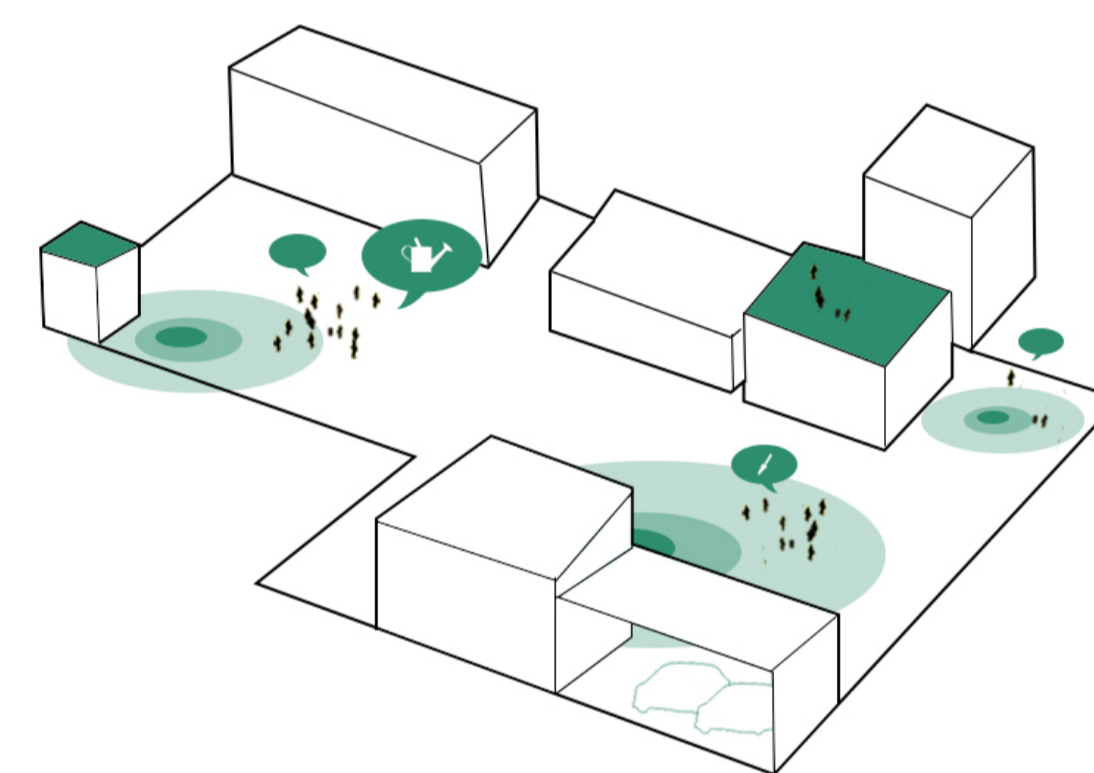
Unga vuxna, äldre och immigranter är alla i behov av fler, små och billiga lägenheter i Vänersborg.

Skapa bättre möjlighet att hyra på landsbygden

Ge möjlighet för fler människor att hyra bostad på landsbygden för att minska och förhindra segregation.

Bygg hyresrätter på ledig mark i centrum

Ge större mångfald bland bostäder och människor genom att utnyttja oanvända platser i centrum för förtätning. To create a better diversity of housing and people by using unused spaces in the city centre to densify.

3_BYGG FÖR FÖRÄNDRING

En variation av tomter i varje kvarter ger en möjlighet att utveckla områden bit för bit, för att kunna möta en oförutsägbar framtid. Staden kan, liksom resten av världen, vänta sig förändringar i klimat, i den byggda strukturen samt förändringar genom ekonomiska konjunkturen och kulturellt inflytande. Genom att bygga anpassningsbart över tiden kan staden använda marken effektivt och minska sitt ekologiska fotavtryck.

Lämna plats för framtida förtätning

Geman att inte utveckla alla tomma ytor i staden samtidigt, att bara bygga på upp till 50% av ytan på vissa, lämnas plats för framtida utveckling. Detta tillåter att skapa mötesplatser (privata/offentliga) och kontakt mellan olika kvarter samtidigt som stadsutbredningen minskar.

Bygg flexibla strukturer som kan aktiveras hela dygnet

Flexibla byggnader med dynamiska funktioner kan inneha olika aktiviteter och användare olika tider på dygnet. Till exempel kan en skola under kvällstid förvandlas till ett språkcafé eller i ett längre tidsperspektiv, lägenheter.

Använd ekosystemtjänster

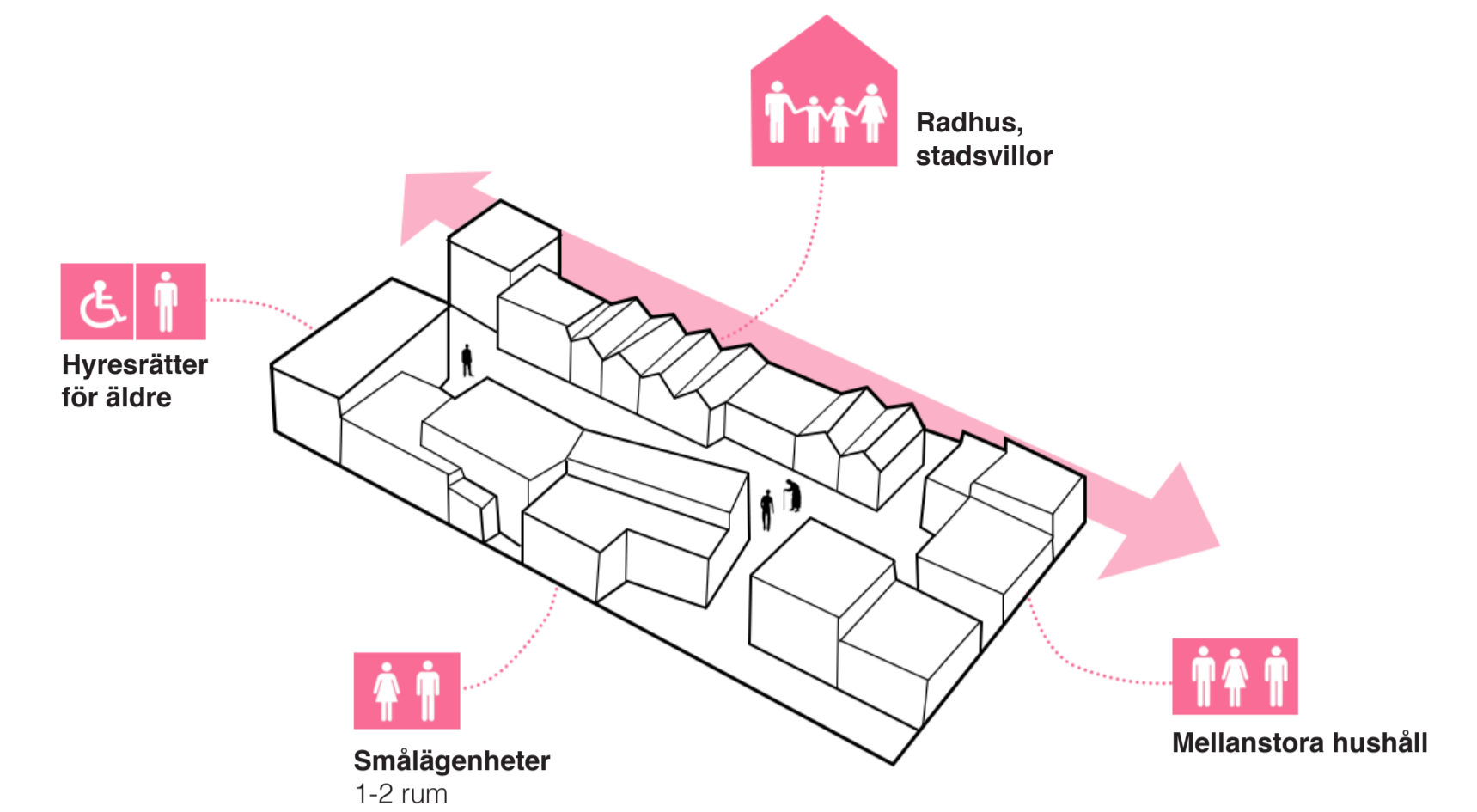
Genom att använda stadens naturliga ekosystem som ett verktyg för förtätning kan en integration av naturen i den byggda miljön vara möjlig. Detta skapar också ett bättre mikroklimat inne i byggnaderna.

Bra förbindelser
Korta avstånd

Segregation
Liten variation av bostäder
Ej kopplad stad/landsbygd
Trött centrum + sprawl

Densifikation
Samarbeten och kunskapsutbyten

Klimatförändringar
Överkonsumtion
Demografiska förändringar

2_SKAPA STRUKTURER FÖR ATT DELA

Strategin syftar till att skapa strukturer för socialt och fysiskt delande mellan individer, grupper och företag. Genom att sprida kunskap, dela med sig av erfarenheter och att lära sig av varandra kan vi tillsammans arbeta mot att skapa ett hållbart Vänersborg med en stark känsla av gemenskap bland medborgarna.

Skapa kunskapsnoder

Eko-center för utbyte av kunskap och erfarenheter av hållbart byggande och livsstilar.

Uppmuntra delning av fysiska ting

En gemensam användning av t.ex. verktyg och tak-trädgårdar är sätt att skapa tillgänglighet för olika ekonomiska grupper och att skapa sociala interaktioner och utbyten.

Uppmuntra samåkningsgrupper

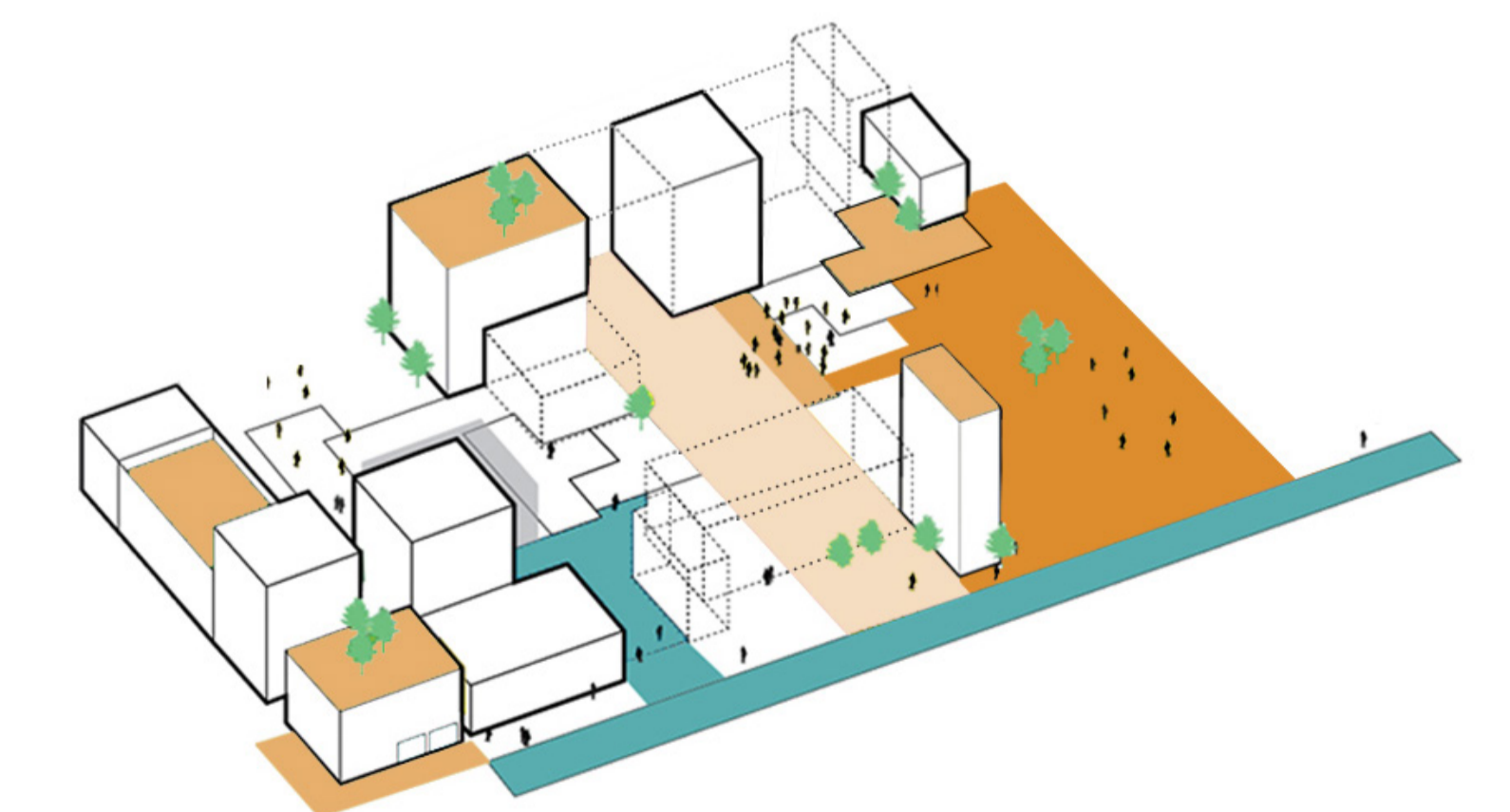
Genom att bilda samåkningsgrupper för privata bilägare kan vi minska bilanvändandet och utnyttjandet av resurser och därmed också vårt ekologiska fotavtryck.

Bra förbindelser
Korta avstånd

Segregation
Dåligt kopplad stad/landsbygd
Privatbilsism

Självförsörjande
Samarbeten
Mångfald

Kunkurrens
Klimatförändringar
Överkonsumtion
Individualism

4_SKAPA LIV I MELLANRUMMEN

Stadsrummen emellan byggnaderna är viktiga i det socialt hållbara samhället eftersom de utgör en gemensam arena för möten och interaktion mellan olika grupper och individer. Genom att engagera och involvera invånarna i arbetet med att bygga och förändra samhället kan Vänersborg stärka den sociala sammanhållningen och hållbarheten i området.

Skapa en arena för kreativitet och experimentlusta

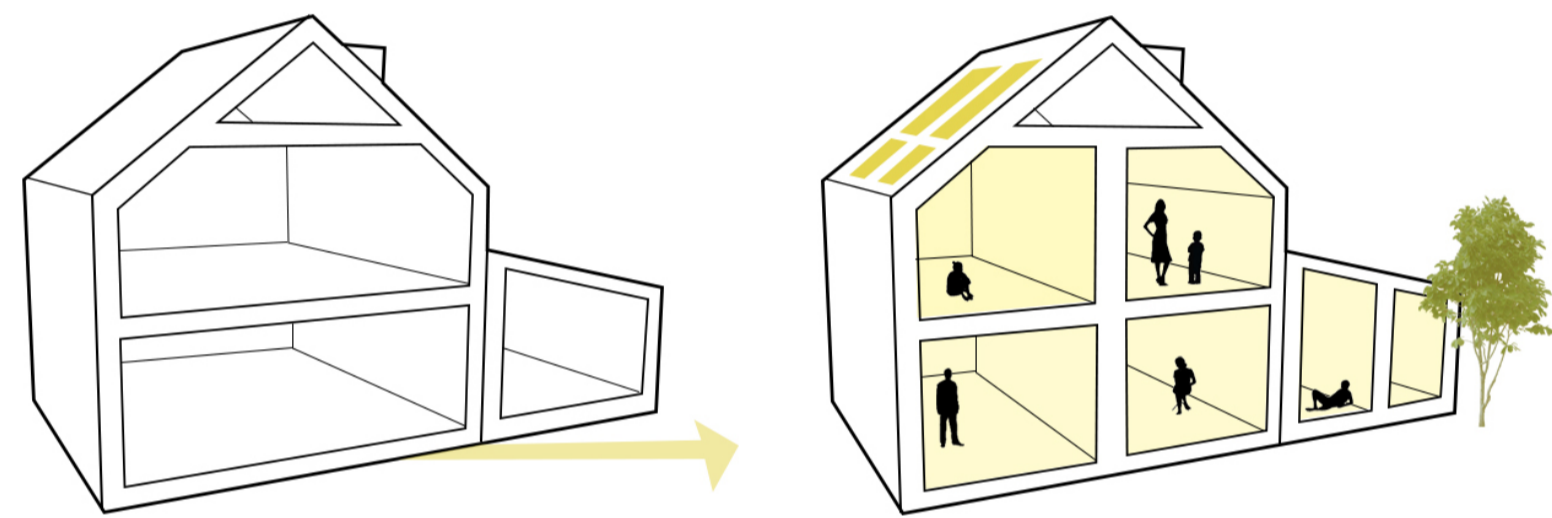
Förändring bygger på innovation, på att lyssna och på en öppen attityd som triggas nya lösningar och möjliggör förändrade synsätt. Ett kulturcenter som fungerar som en arena för kreativitet och experiment och som görs flexibelt så att det kan användas för många olika ändamål och evenemang kan uppmuntra till den typen av innovation, aktivitet och personligt engagemang.

Koppla samman offentliga ytor

Gör kopplingar och transportsätt mellan landsbygdsorterna och staden attraktiva och aktivera ytterområdena. Stöd hållbara transporter för fotgängare och cyklister mellan olika offentliga ytor.

Skapa utomhusaktiviteter som fungerar året runt

Genom att bygga utomhusaktiviteter som marknadsplatser, sportområden, trädgårdscaféer eller kulturevenemang kan ett brett spektra av mötesplatser användas både dags- och kvällstid såväl sommar som vinter.

6_SKAPA SAMMANHÅLLNA NÄROMRÅDEN

Bra närområden är en av de viktigaste faktorerna för ett gott socialt och hållbart liv. Ett gott närområde tillhandahåller många vardagsfunktioner och aktiviteter på en liten yta, stödjer interaktion på olika plan och skapar förutsättningar för långsiktiga relationer. Att skapa sammanhållna närområden kan därför bidra till att göra ett samhälle mer hållbart.

Skapa tillgängliga platser för återvinning och återbruk i varje närområde

Detta underlättar ett mer hållbart vardagsliv.

Återbruksstationer kan skapa lokala jobb och mötesplatser

Nya typer av miljöfokuserade företag är viktiga för samhället, kan skapa lokala jobb och om de utformas som mötesplatser bidra till sammanhållningen i närområdet.

Bygg gemensamhetsodlingar för lokal matproduktion och nöje

Lokal matproduktion kan förse ett område med hälsosam mat och samtidigt bidra med aktiviteter och sammanhållning i området.

Etablera mataffärer i varje närområde

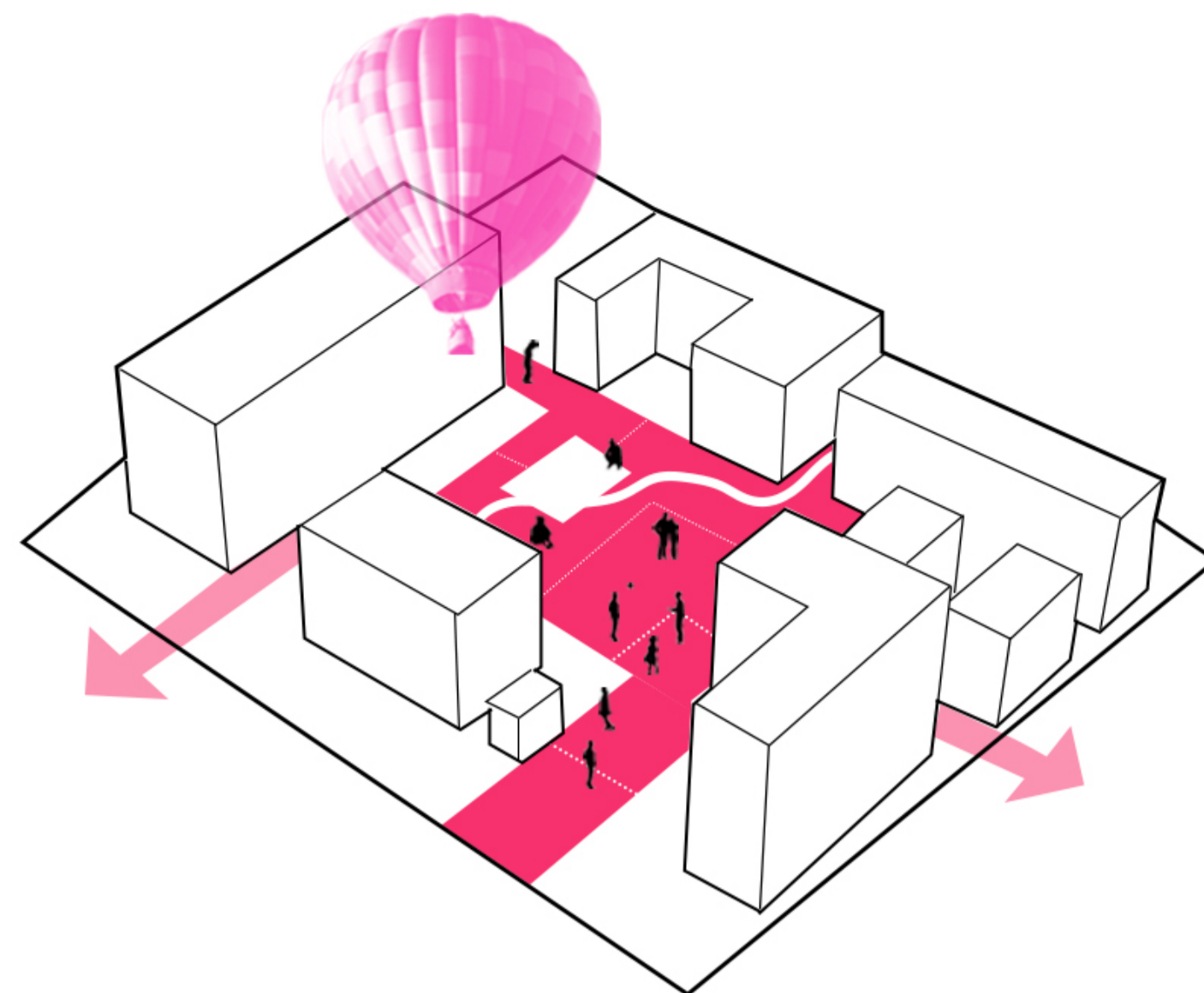
Detta minskar bilberoende eftersom man kan handla inom gång- och cykelavstånd och kan också skapa lokala jobb och stödja den lokala matproduktionen. Även mataffären kan bli en mötesplats grannar emellan.

Bra förbindelser
Korta avstånd
Starkt socialt kapital

Segregation
Dåligt kopplad stad/
landsbygd
Trött centrum + sprawl

Samarbeten
Mångfald
Värdet av Väner

Individualism
Vinstdrivande

5_BEVARA OCH ENERGIEFFEKTIVISERA BEFINTLIGA BYGGNADER

För att Vänersborg ska kunna minska sin energiförbrukning och sina koldioxidutsläpp behöver många av de befintliga byggnaderna uppgraderas. Detta är nödvändigt för att kunna minska användningen av fossila bränslen, minimera klimatförändringarna och göra kommunen mer långsiktigt hållbar och anpassningsbar.

Energieffektivisera befintliga byggnader

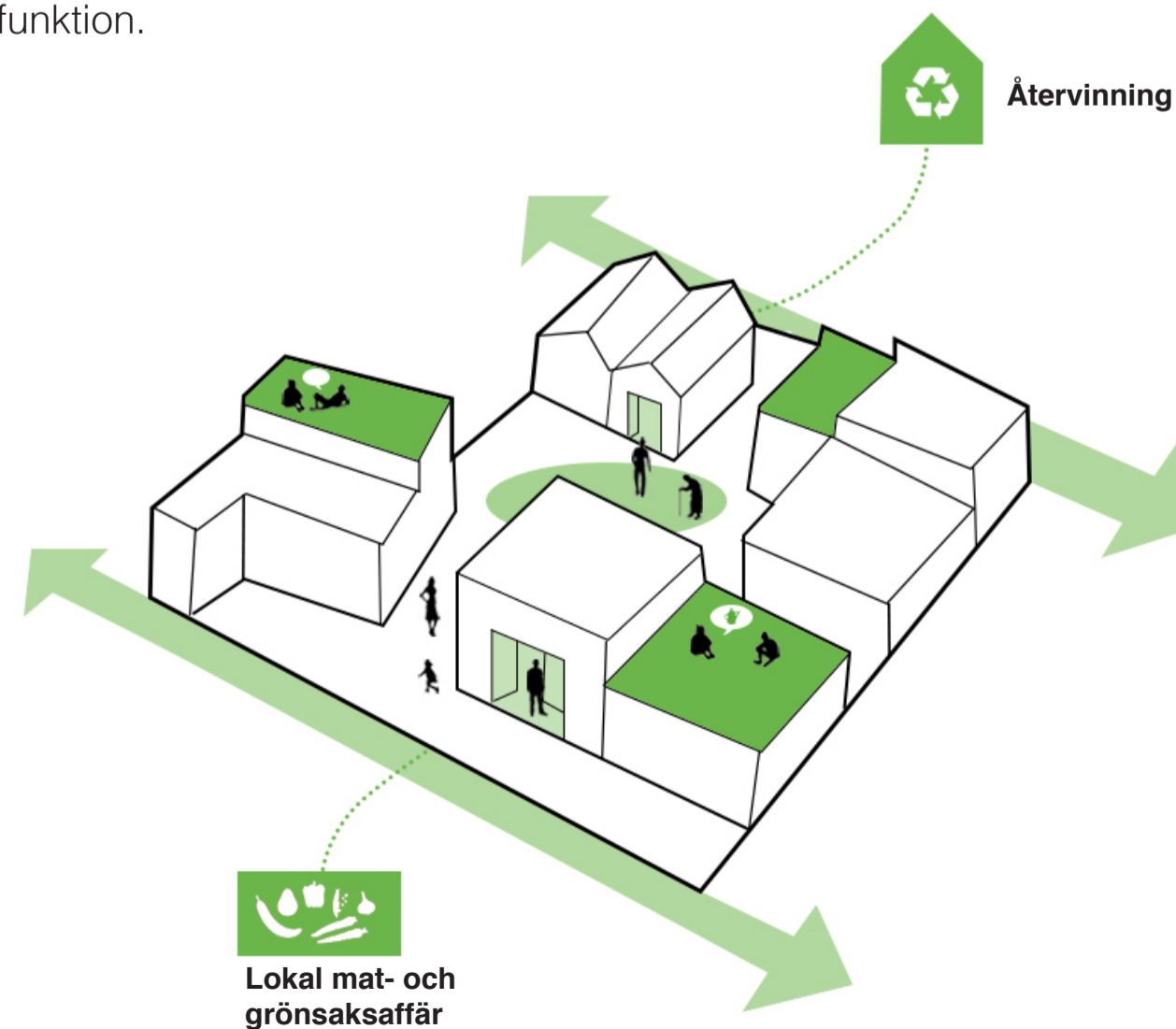
Byt till energieffektiva fönster, tilläggsisolera och integrera system för energiproduktion från förnyelsebara energikällor som solfångare och solceller.

Gör det möjligt att bygga om villor till flera lägenheter

Att dela upp villor i många små lägenheter är ett sätt att minska energikonsumtionen per person om man ser till uppvärmning av boendeytan och kan också skapa möjligheter till billigare boende på landet, inkomst för villaägare med utflyttade barn och skapa nya sätt att dela på ytor och saker.

Hitna nya funktioner för oanvända historiska byggnader

Att skapa nya funktioner i gamla historiska byggnader är ett sätt att bevara kulturarvet och samtidigt skapa nya aktiviteter och mötesplatser. Aulan vid museet är ett exempel på en sådan byggnad som skulle kunna få en ny funktion.

Bra förbindelser

Liten variation av bostäder
Dåligt kopplad stad/
landsbygd
Trött centrum + utspridning

Förtätning
Självförsörjande

Klimatförändringar
Överkonsumtion

REFERENSprojekt

1 Bygg mer och varierade hyresrätter

Projektet "Wooden it be nice" av Okidoki arkitekter i Göteborg visar hur man kan bygga innovativa lägenheter där hyran för ett rum och kök bara är 3000 kr/månaden. (Okidoki 2013)

2 Skapa strukturer för att dela + 6 Skapa sammanhållna närområden

Prinzessinnengarten är en gemenskapsodling i Berlin som "syftar till att låta såväl kunskap som mat växa". (Carrot City 2009, Photo: Assenmacher)

4 Skapa liv emellan + 6 Skapa sammanhållna närområden

Superkilen är ett urbant stadsrum i Köpenhamn som utformats för att knyta samman olika stadsdelar och skapa mötesplatser för interaktion mellan olika människor.

3 Bygg för förändring + 6 Skapa sammanhållna närområden

Farmers Market är ett område med blandade funktioner där man byggt bostäder för aktiva och engagerade familjer ovanpå en populär ekologisk marknad. Marknaden som säljer lokalproducerad mat lockar varje vecka 5000 besökare. (Archdaily, 2014)

7_TA HAND OM VATTEN

LOKALT OCH SYNLIGT

Vänersborg har ett unikt läge med Vänern och Göta älv som förser kommunen med dricksvatten och vackra rekreationsområden. Med ett föränderligt klimat är det dock inte säkert att tillgången till dricksvatten går att ta för givet och att kunna minska vattenkonsumtionen och att rena vatten lokalt är därför viktigt. Kraftiga regn, stormar och stigande vattennivåer kan också skapa översvämningar och att minska och sakta ner stora vattenflöden på den lilla skalan blir därför viktigt.

Integrera regnvattenanvändning i byggnader

Regnvatten kan samlas in från tak och användas för att spola i toaletter, tvätta kläder och vattna trädgården med och kan också minska översvämningensrisken vid kraftiga regn.

Visa och integrera vattenhanteringen

Synliga vattenhanteringssystem är ett sätt att skapa förståelse för hur vattnet tas om hand och kan skapa nya funktioner istället för att bara vara skydd mot översvämningar. Exempel kan vara öppna dammar, vattenrännor, översvämningssbara lekparker eller regnträdgårdar som också skapar rekreationella och biologiska värden.

Använd genomsläppliga och buffrande ytor

Genomsläppliga ytor istället för asfalt som t ex gräs, armerat gräs och gröna tak saktar ner vattenflöden och skapar buffertar för kraftiga regn och översvämningar. Gråvatten och dagvatten kan renas naturligt i t ex vassbäddar.

Rik på resurser

Dåligt kopplad stad/
landsbygd

Självförsörjande
Värdet av Vänern

Klimatförändringar
Överkonsumtion

8_ANVÄND LOKALA RESURSER

Att använda mer lokala resurser i den byggda miljön är ett sätt att öka graden av självförsörjande i kommunen och samtidigt minska transporter, stödja den lokala ekonomin och bygga på den kunskap och det kulturarv som finns i regionen.

Använd mer trä som byggnads- och konstruktionsmaterial

Trä är en förnyelsebar resurs som kräver mindre energi att producera och transportera än stål och betong och som dessutom finns på nära håll.

Använd andra lokala material

Ofta finns det stor kunskap att hämta om resurshushållning och anpassning till det lokala klimatet i gamla byggnadstekniker och material. Material som halm, vass och lera går till exempel bra att använda i moderna husbyggen och just nu pågår till exempel flera halmbalshusprojekt runt om i Västra Götaland.

Utbilda och anställ lokal arbetskraft

Att anställa arbetskraft från närområdet är ett sätt att skapa såväl jobb som kunskap och sammanhållning.

Etablera center för återbruk av byggnadsmaterial och byggnadsdelar

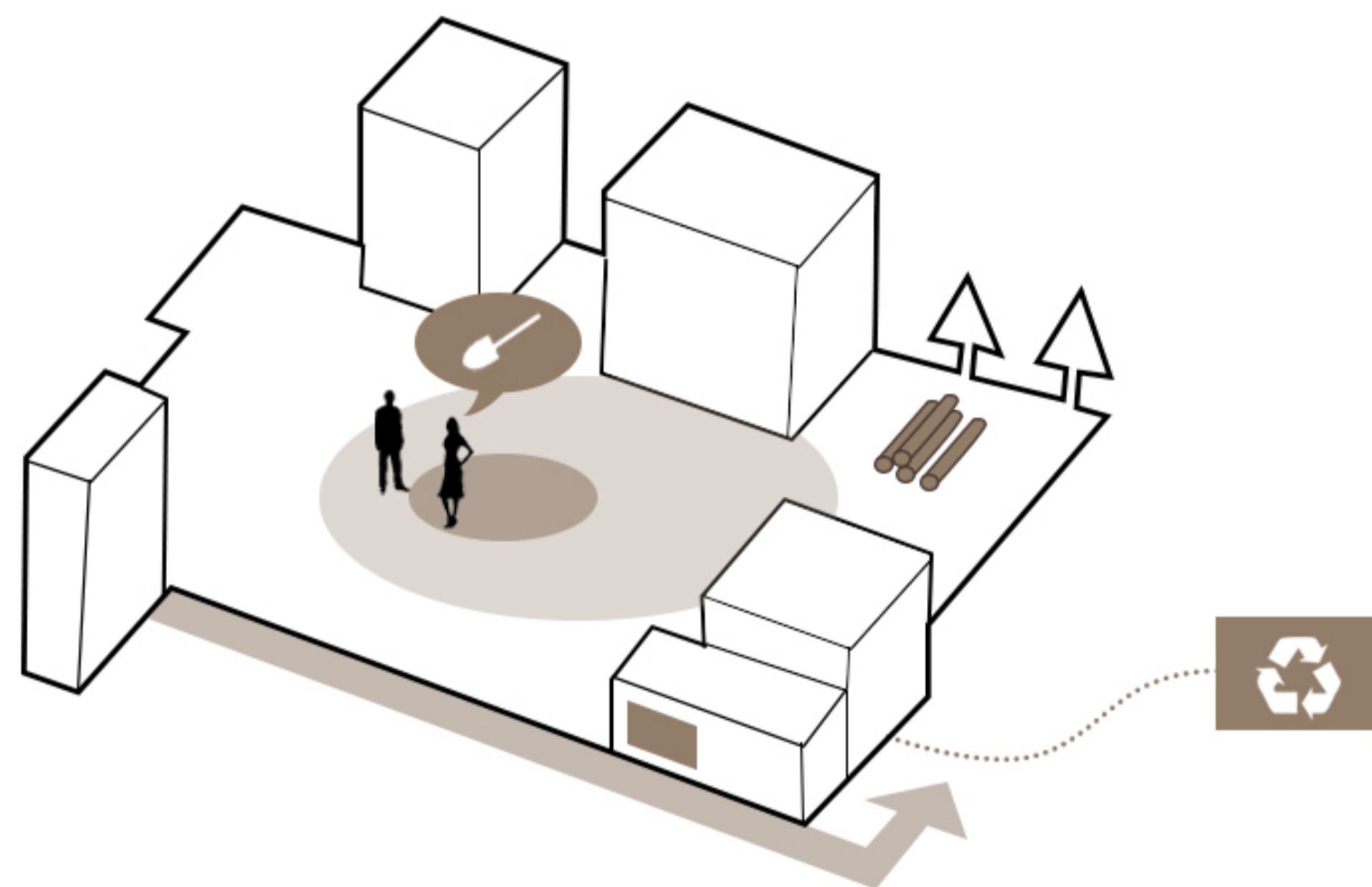
Många byggnadsdelar, fasadmaterial och inredning kan återanvändas i nya byggnader, både av privatpersoner och av byggföretag.

Korta avstånd
Rik på resurser

Segregation
För unga
Vinstdrivande

Samarbeten
Självförsörjande

Klimatförändringar
Överkonsumtion
Centralisation

REFERENSprojekt

5_Bevara och energieffektivisera befintliga byggnader

Den här historiska byggnaden i Buenos Aires restaurerades och uppgraderades så att energikonsumtionen minskade samtidigt som två nya våningar med funktioner tillkom.

6_Skapa sammanhållande kvarter + 8_Använd lokala resurser

Brattöns återbruk i Göteborg och Kompanjonen i Stockholm är exempel på verksamheter som samlar in och säljer byggnadsmaterial och byggnadsdelar. (Brattöns återbruk 2014,

7_Ta hand om vatten lokalt och synligt

I ett pågående klimatanpassningsprojekt för Skt Kjelds kvarter i Köpenhamn används både kanaler för att leda bort vatten från kraftiga regn och en rad olika gröna och genomsläppliga ytor som fördröjer vattenflödena och samtidigt skapar vackra platser i staden. (Tredje natur 2014)

8_Använd lokala resurser

Vid renoveringen av bostadsområdet Vivalla i Örebro utbildade och anställde det kommunala bostadsbolaget och Skanska arbetssökande från området. (Skanska 2014, Foto: Petter Koubek)